

önmagával • -> *nagyobb* -> *legnagyobb*
(magy.) nagy (szám. gép) large

kis
(magy.) kis • little, small, short • -> *kiskaliberű*

Észrevehető, hogy amíg a „nagy” szónál nagyon sok másakra találunk utalást, addig a „kis”-nél csak egyre, pedig a „nagy” szócikkével összehasonlítva a „kis” esetében is található még egypárat (például kisdolog, kisebb, legkisebb).

Ha ismeretlen szót vagy az adatbázisban nem szereplőt talál a program, akkor a <nincs találat> kifejezést jeleníti meg.

A fordításablakban megjelenő szöveget sajnos nem lehet abból kimásolni, talán ez az ára a gyorsaságnak.

A program nemcsak szavakat, hanem kifejezéseket is képes lefordítani. Ha az adott (keresett) szó egy kifejezés része, és a kifejezés többi szava közvetlenül előtte vagy utána áll, akkor megjelenik a másik nyelven az egész kifejezés fordítása.

A program a szkennelt szövegek fordítására nem képes azonnal, csak abban az esetben, ha azokat előbb egy karakterfelismerő programon átfuttatjuk. Ha csak egyetlen szó megfelelőjére van szükségünk, legcélszerűbb begépelnünk.

A MoBiMouse nem ismeri föl a szavakat akkor, ha a szövegkurzor a szó belsejében vagy közvetlenül a szó előtt vagy után áll.

Az olyan programok esetén, amelyek nagyítás funkcióval rendelkeznek (például Word, Excel), célszerű a 100 százalékos nagyítást kiválasztanunk, egyébként nem garantált bizonyos szavak felismerése. Amelyik betűtípusnál megtalálható, ott érdemes a CE (közép-európai) változatot használni, dőlt betű helyett pedig a normált, ez is könnyíti a felismerést.

A program ismeretlen szavak gyűjtésére is alkalmas, a szerzők ezt szorgalmazzák is, és köszönettel fogadják a szótárból hiányzó kifejezéseket, hiszen az a szótár adatbázisának továbbfejlesztését szolgálja.

A MoBiMouse-t mindenkinek ajánlom, hiszen egy barátságos, emberközelű program. Azok számára pedig, akik sokat fordítanak, és tevékenységük során fontos számukra az idő, szinte pótolhatatlan. Arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy az Interneten található oldalak nagy része angol nyelvű, így azok számára, akik sokat interneteznek, a MoBiMouse igen jó szolgálatot tehet, a gyakorlott internetező már nem is kezdi el nélküle a böngészést. Kívánom, hogy mindenki olyan nagy kedvvel egerésszen vele, mint ahogyan én is!

Berkáné Danesch Marianne – Csábi Szilvia –
Tihanyi László (1998–2000): *Akadémiai MoBiMouse*.
A fordító egér – 3.0 változat. Akadémiai Kiadó –
MorphoLogic, Budapest.

Hesz Györgyi

Egy német-magyar, magyar-német kétnyelvű értelmező szakszótár

Nemcsak a gazdasági szakembereknek, politikusoknak, szociálpolitikusoknak, hanem olykor bizony a fordítóknak, tolmácsoknak is gondot okoz egy-egy új keletű szó saját, illetve egy harmadik nyelvre történő adaptálása, hisz az egyes terminusok értéke, jelentéstartalma kisebb vagy nagyobb mértékben megváltozott, régi terminusok elavultak, kivesztek vagy kiveszöben vannak, új terminusok születtek, és ezeket a hagyományos szótárak sok esetben nem vagy még nem tartalmazzák.

A német-magyar, magyar-német kétnyelvű értelmező szótár szerzői – ellentétben a hagyományos kétnyelvű szakszótárakkal, melyeknek célja általában egy adott szakterület minél átfogóbb feldolgozása – azt a célt tűzték maguk elé, hogy munkájukkal a rendszer-

változás utáni Magyarországon újak számító makrogazdasági és szociálpolitikai jelenségeket gyűjtsék össze, és így segítsék mindazok munkáját, akik e területeken tevékenykednek. A Janus Pannonius Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Üzleti Kommunikáció és Idegennyelvi Tanszékének, valamint a grazi Karl Franzens Egyetem Fordító- és Tolmácsképző Intézetének együttműködéséből született munka, a szerzők ajánlása alapján, elsősorban szakfordító és tolmács szakos hallgatóknak, szaknyelvet tanulóknak íródott, de haszonnal forgathatják mindazok, akik e területeken dolgoznak és nyelvtudásukat új ismeretekkel szeretnék bővíteni.

A makrostruktúra hagyományos módon épül fel. A szójegyzék előtti részben az előszót és a bevezetőt követően 'A szótárról' című rész szakmai információkat tartalmaz. Ezt külön-külön a német-magyar, illetve a magyar-német szótárrész használatára vonatkozó útmutató követi. A bevezető részt a rövidítések és jelek magyarázata zárja. Az egyes szótári egységek besorolásánál az alfabetikus rend alapján jártak el a szerkesztők.

A szerzők által inkább tansegédletnek nevezett mű két kötetből áll. Míg az 1. kötet (Wirtschaft) a nemzetgazdaság tényezői, államháztartás, bank- és pénzügy, költségvetési és monetáris politika, adó, befektetés, csőd, kárpótlás, privatizáció, önkormányzat, magyarországi intézmények, nemzetközi szervezetek és rövidítéseik témakörét öleli fel, addig a 2. kötet (Sozialpolitik) a szociálpolitika témakörébe (például szociális háló: egészségbiztosítás, anyaság, nyugdíj, munkanélküliség, hajléktalanok, kábítószer, közhasznú szervezetek) nyújt bepillantást.

A szótár segítségével az olyan rövidítések jelentésstartalma is feltárul előttünk, mint például APEH, ÁPV Rt., ÁSZ, ÁV Rt., EBEE, EBESZ, EMI, EMU, EU, FÁK, GDP, GNP, KEK, KGST, NGO-k, OECD, WHO, WTO.

A napilapokból, folyóiratokból, tanulmányokból, illetve szakkönyvekből kiválasztott szövegrészek pedig jól illusztrálják, hogy az adott kifejezések, rövidítések milyen szövegek környezetben fordulnak elő.

A könyv szerzői igyekeztek szótárakban elsősorban azoknak a kifejezéseknek, terminusoknak helyt adni, amelyeket más hagyományos kétnyelvű szótárakban nem vagy csak nehezen lehet megtalálni, illetve amelyek pontos megértése és helyes használata magán a szó idegennyelvi megfelelőjén kívül részletesebb információkat igényel.

Arra vonatkozó információkat is kapunk, hogy melyek azok a szavak, amelyek német nyelven magyar sajátosságokat fejeznek ki. Ennek a jelölése a következőképpen ({H}) történik:

Pl.: Selbstverwaltung <f>{H} – önkormányzat
 Entschädigungsschein <m> {H} – kárpótlási jegy
 Staatliche Treuhandanstalt <f>{H} Állami Vagyonkezelő Részvénytársaság (ÁV Rt.)
 Stabilisierungspaket <n>{H} – stabilizációs csomag

A többjelentésű (poliszém) szavak jelentéseiknek megfelelően külön-külön címszóként számokkal jelölve szerepelnek.

Pl.: Selbstverwaltung <f>(1) – önkormányzás
 Selbstverwaltung <f>{H} 2 – önkormányzat
 Standort <m>(1) – telephely
 Standort <m>(2) – potenciális telephely
 Öffentliche Hand <f>(1) – állam
 Öffentliche Hand <f>(2) – állami szektor

Ahol az Ausztriában használt kifejezés eltér a Németországban használttól, ott ezt külön jelzi a szótár, illetve mindkét variációt megadja, a szó után feltüntetve, hogy melyik országra jellemző.

Pl.: adókedvezmény – Steuerbegünstigung < f, meist Pl. > { A }
 – Steuervergünstigung < f, meist Pl. > { D }

A szótár mikrostruktúrájának sokoldalúságára, szerkezeti újításának szemléltetésére álljon itt a „működőtőke (beruházás)” szótárcikk.

működőtőke (beruházás)

szin.: külföldi működőtőke /beruházás/, <? külföldi befektetés / külföldi tőkebefektetés

ant.: kölcsöntőke

def.: A kölcsöntőke ellentétéként közvetlen beruházás, tőkebefektetés. ÖPÉSZ (47)

Gazdasági vállalkozásba fektetett tőke. A külföldi tőke bevonása minden tőkehiánnyal küszködő országnak, így Magyarországnak is érdeke. A ~ tőke bevonása annyiban előnyösebb a kölcsöntőkénél, hogy nem kell utána kamatot fizetni, a ~ profitja azonban természetesen a tulajdonosé.

1991-ben Magyarországra mintegy 2 milliárd dollár ~ jött be. (...)

RENDSZ (118)

kont.: Erre utal szintén a statisztika, míg 1995-ben a beáramló működőtőke értéke 4,5 milliárd dollár volt és ebből 3 milliárd dollár származott a privatizációból, tavaly ez az arány a felére csökkent, 66-ról mintegy 33 százalékra. Németország tavaly is megőrizte első helyét a külföldi befektetők között. TK97 (587)

„Ez az a mérték, amit még ellensúlyozni lehet a szokásos értelemben vett működőtőke-behozattal, amibe nem értendők bele az egyszeri és megismételhetetlen forrásnak minősülő privatizációs bevételek” – hangsúlyozta Bokros.

HVG25 (96)

A GFC-keretből 1996-ban 10 milliárd forintot használtak fel. Ennek egyharmadával a működőtőke beruházásokat, másik harmadával a kereskedelempolitikai célokat támogatták. NG973 (3)

Ausland

def.: külföldön történő beruházás

Direktinvestitionen <fPI>

Syn.: <? Auslandsinvestitionen <fPI>, <? Direktinvestitionen <fPI> aus dem Ausland / ? ausländische Direktinvestitionen <fPI>

Ant.: Portfolio-Investition <f>

Def.: Form der Auslandsinvestition. Kennzeichen: Kapitalexport durch Wirtschaftssubjekte eines Landes (vornehmlich privater Unternehmen) in ein anderes mit dem Ziel, dort Immobilien zu erwerben, Betriebsstätten oder Tochterunternehmen zu errichten, ausländische Unternehmen zu erwerben oder sich an ihnen mit einem Anteil zu beteiligen, der einen entscheidenden Einfluss auf die Unternehmenspolitik gewährleistet. GABLER2 (806)

Kont.: Die höchsten deutschen Direktinvestitionen betrafen 1995 folgende Länder: Grossbritannien, Frankreich, Niederlande, Italien, Ungarn, Österreich, Schweiz, Tschechische Republik sowie Spanien. SZ27596 (21)

Direktinvestitionen<fPI> im

Syn.: ? ausländische Direktinvestitionen <fPI> / ? Direktinvestitionen <fPI>, <? Auslandsinvestitionen <fPI>

Def.: ? Auslandsinvestitionen

Kont.: ? Auslandsinvestitionen

Direktinvestitionen<fPI> aus dem Ausland

Syn.: ? ausländische Direktinvestitionen <fPI> / ? Direktinvestitionen <fPI>, <? Auslandsinvestitionen <fPI>

def.: külföldről beáramló tőke

Kont.: Private Direktinvestitionen aus dem Ausland gelten als eines der wichtigsten Instrumente zur Unterstützung einer erfolgreichen Transformation Ost-europas zur Marktwirtschaft sowie zur Verringerung der Wohlstandsunterschiede zwischen West und Ost.
WIFO296 (123)

A választott példából jól látható, hogy a hagyományos kétnyelvű szótárakkal szemben nemcsak az adott szó német nyelvi megfelelőjét találjuk meg vízszintes szürke sávban – a főnév nemének és ebben az esetben a számának feltüntetésével –, hanem a szó szinonimáját, antonimáját, majd azt követően magát a szó meghatározását, definícióját is, mint egy egynyelvű értelmező szótárban, mindkét nyelven, egymás mellett függőlegesen. Ezt követik a különböző magyar és német nyelvi szövegkörnyezeti (kontextusi) példák az adott források megnevezésével. A további ekvivalensek a jobb oldalon egymás alatt helyezkednek el.

A szakmai terminusok értelmének pontos behatárolása, a félreérthetőség maximális kiküszöbölhetősége jellemzi ezt a szerkezetében és tartalmában is újításra törekvő szótárt. Figyelemre méltó a szaknyelv tanításához nélkülözhetetlen anyagok feldolgozásának megkönnyítésére a kétnyelvű és az értelmező szótár funkciók összeolvasztása.

Dragasching, Edina – H. Pogány, Irene – Muráth Ferencné
– Zserdin, Marianne (1998): *Wirtschaft & Sozialpolitik – aktuell.*
Wörterbuch Deutsch – Ungarisch, Ungarisch – Deutsch.
JPTE – KFU, Graz – Pécs.

Gradwohl Eszter

Számítástechnikai fogalmak értelmező szótára

Mindennapi életünk nélkülözhetetlen, de legalábbis nehezen nélkülözhető részévé vált a számítógép. Mivel az emberek többsége úgy használja ezt az eszközt, hogy nem rendelkezik róla semmiféle, szervezett formában megszerzett ismerettel, meglévő tudása szükségszerűen hézagos. Amikor azonban valamiféle probléma előtt áll, nem mindig van alkalma szakembert megkérdezni, a megoldáshoz kézikönyvre van szüksége. A piacon rengeteg számítástechnikával foglalkozó könyv található, amelyek vagy szakembereknek szólnak, vagy tankönyv jellegűek. Az átlagos használó számára azonban ezek egyike sem teljesen megfelelő, hiszen megtörténhet, hogy mindössze egy számunkra ismeretlen vagy nem pontosan ismert fogalmat szeretnénk értelmezni, pontosítani, ehhez pedig leginkább egy értelmező szótárra vagy egy lexikonra lehet szükségünk.

Magyarországon – úgy tűnik – nincs arra lehetőség, hogy megfelelő szakembergárdát alkalmazzanak, akik viszonylag rövid idő alatt – mivel ez a szakterület igen gyorsan fejlődik – egy ilyenfajta szótárt vagy lexikon összeállítsanak. A kiadó így a nemzetközi kínálatból választott. A Microsoft számítógépes szótárát angol nyelven először 1999-ben adták ki. Sikerére jellemző, hogy három év alatt négy kiadást ért meg. Ennek a szótárnak a magyar fordítását jelentette meg most egy második, javított és bővített kiadásban a Szak Kiadó.

Ez a szótár több szempontból is jó választásnak bizonyult. Imponálóan sok, több, mint nyolcezer címszót tartalmaz, melyek a számítástechnika egész területét felölelik. A szótár természetesen nem korlátozódik a Microsoft termékeivel kapcsolatos fogalmakra. Kiemerítően elemzi a Microsoft termékeit, elsősorban a Windows-t, de címszavai között szerepelnek más személyi számítógépes rendszerek fogalmai is, amelyeket szintén korrekt